nr. 74 / 6 iunie 2023
Săptămânal de cultură

FICȚIUNEA optm

Constantin Răileanu cheamă zenobii cu un nai moștenit de la zeul Pann.

Zenob

Director de număr: Alina Pavelescu

Cantemir cel Actual

Constantin Răileanu

Cu toate că integrarea europeană presupune și o integrare culturală, cu valori pertinente, care transcend spațiul autohton, există totuși o încrâncenare în a rămâne în zona unor elemente de multe ori încărcate de formule propagandistice și ideologice, cu rezultat neconstructiv pentru imaginea noastră ca întreg. Sunt tratate insuficient personalități marcante ale istoriei și culturii autohtone precum Dimitrie Cantemir, Ioan Honterus, Ioan Căianu, Ioan Vodă cel Viteaz, Anton Pann și mulți alții, care pot constitui repere reale în actualul context de derivă culturală și morală.

Anul acesta a fost dedicat principelui Dimitrie Cantemir de către guvernul României, iar de către BOR, psalților și imnografilor. Cele două direcții converg în personalitatea principelui moldav, care și-a demonstrat valoarea culturală nu doar ca istoric, politician sau scriitor, ci și ca muzician. Cu toate că în celelalte domenii pe care le-a abordat în scrierile sale, cercetătorii români găsesc noi subiecte de aprofundat, totuși, în privința muzicii, există și astăzi o reticență, izvorâtă din necunoaștere, asociindu-i-se compozițiile cu o imaginară cultură decadentă.

Constantinopolul vremii sale echivala cu alte capitale imperiale prin fluxul de informații și oportunitățile oferite, fiind capitala culturală a Orientului Mijlociu și a Balcanilor.

Dimitrie Cantemir a fost educat la Iași și la Constantinopol, iar intelectualitatea sa este integrată iluminismului european. Rezultă că nivelul educației oferite în acest oraș imperial nu era mai sărac decât ce era în vestul european. Acest aspect este demonstrat oarecum și de prieteniile pe care le-a cultivat în capitala otomană.

Se pune întrebarea dacă opera muzicală cantemiriană are valoare pentru cultura muzicală românească și europeană sau prezintă interes doar pentru un context istoric pe care noi românii îl repudiem rușinați ca și cum ar fi o greșeală, o aventură de care nu am vrea să ne amintim a doua zi?

La întrebarea de mai sus, răspunsul este Da! Dimitrie Cantemir este mai actual ca până acum, atât prin opera sa literară, cât și prin, mai ales, cea muzicală, creațiile sale în acest domeniu constituind puntea de dialog intercultural cea mai potrivită și cartea de vizită pe care o căutăm cu disperare în legitimarea noastră ca europeni.

Cantemir s-a manifestat în muzică nu doar ca interpret, ci și ca teoretician și compozitor. A realizat primul tratat de teorie modernă a muzicii orientale, a creat un sistem propriu de notație muzicală și a alcătuit cea mai bogată colecție de melodii instrumentale (354) din perioada sa. Interesant este faptul că el a folosit limbajul sonor oriental, scriind propria muzică și nu neapărat una cu caracter etnic (cum avea să se întâmple în secolul al XIX-lea prin școlile naționale). Și mai interesant este că muzica sa, eminamente cultă, permite abordări moderne de la jazz la pop, cu condiția ca muzicienii să fie dispuși să-i cunoască opera. Mozart a folosit, pare-se, în *Răpirea din Serai*, în *Aria Dervișilor*, un fragment atribuit prin sursele documentare principelui moldav. În zilele noastre, catalanul Jordi Savall face furori prin toate statele europene cu un repertoriu axat pe conținutul muzical al colecției cantemiriene amintite anterior.

Integral în versiunea online

ești atât de frumoasă

Dan Mircea Cipariu

ești atât de frumoasă
că mi-e teamă de un eșafod

balsamul tău de buze e gata de rod
cu icoane și mănăstiri de mătasă

floarea virtuții
mi se încolăcește de gât
și apoi surâde strengărește

tăiat și cusut
de inocența ta
desenez o eternitate
pe perete

hula hoop și lolly pop
în memoria cu minarete
frumusețea ta e un năvod
de imagini interioare și secrete

La timpul prezent

Cristina Bogdan

Ne apropiem de 1 iunie și copilăria coboară din traista timpului, încercând să-și reintre în drepturi. Pentru mine, are gust de cireșe mâncate direct din copac, de cărți citite cu picioarele pe pereți, de ierburi înalte și păduri de așternut sub tălpile gândului. Se bea într-o ceașcă fierbinte de cacao cu lapte, se mușcă avid, ca o felie de pâine cu unt, sare și-o ceapă proaspăt scoasă din pământ, se cojește precum nucile verzi la-nceputul toamnei. Obrajii îi sunt roșii de ger, genunchii juliți de dragul pietrelor de pe drum, pletele îi flutură-n vânt, de parcă ar fi descins direct din romanul lui Karl May, citit și recitit până la epuizare de fratele meu mai mare. În timpul ei, Regii și Reginele făceau parte din familie, căci Bunicii intrau firesc în dimensiunile lor, și, până azi, de fiecare dată când mă uit la fotografii ale Regelui Mihai, îmi tremură în apele memoriei chipul celui mai frumos bărbat din lume: Bunicul.

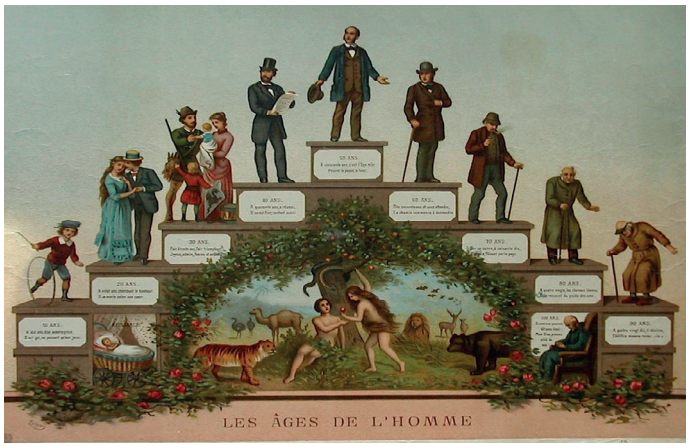

La masa copilăriei mele se joacă adesea canastă, se râde mult, ne certăm ca-ntre frați, cu sete, cu disperări de-o după-amiază, cu despărțiri definitive și împăcări pentru totdeauna. Nopțile copilăriei – cu camera împărțită la doi, la trei, la câți vrei și, mai ales, nu vrei (of, ce-am mai tânjit după ceea ce Virginia Woolf numise atât de seducător „o cameră doar a ei"!), – ascundeau lanterne sub pătură și dorința nestăvilită de-a-l pândi pe Moș Nicolae, atunci când se strecura în încăpere, în vârful picioarelor mamei, pentru a ne măsura cu daruri cumințenia sau… ghetele.

Iarna, copilăria mirosea a coji de portocală înmuiate-n dragoste (niciodată portocalele nu au mai avut mirosul acela de ore petrecute în frig, la coadă, pentru un kil, două de fericire!), vara, a zeamă de piersici curgându-ți pe bărbie, în timp ce călcai precum fachirii pe plaja fierbinte de la Neptun, așteptând să intri în mare și să înoți mult, mult, mult (căci uram statul la plajă, dar iubeam cu disperare valurile). Primăverile treceau ca un abur de repede, colorat în petale diafane de bujori și miresme înnebunitoare de zambilă, iar toamna se statornicea în iz de cerneală și febra rechizitelor râvnite, căutate, dichisite pentru ritualul unui nou an școlar.

Copilăria mea se plimbă și azi pe ulițele de la Comana, pe malurile verzi ale Neajlovului, prin curțile (odinioară) dărăpănate ale mănăstirii, pe cea mai frumoasă stradă din București, tivită cu tei și platani, cunoscută sub numele unui chirurg englez, Joseph Lister, sau joacă ping-pong la Romancierilor, cu băieții din clasa mea (am fost și am rămas prietena băieților, cu fetele mi-am găsit mai rar subiecte comune de discuție).

Copilăria mea e aici, se conjugă la timpul prezent, nu s-a șters, n-a dispărut nici măcar când fiica mea, Maria, a pășit în afara ei, trecând pragurile adolescenței. Mă simt, precum neasemuitul meu Rilke, ca un copil printre oamenii mari. Și, când cineva îmi spune serios și pătruns de importanța sintagmei sau a funcției din spatele ei, „doamna decan", îmi vine să râd stelar și să-i arăt urmele zgârieturilor din genunchi și arsurile tratate cu iaurt de pe spinarea verilor mele. Cine îl iubește pe Micul Prinț nu poate părăsi vârsta de 6 ani.

În Grădina Muzeului era o emulație artistică reală

Ioan Cristescu

În grădina muzeului am cunoscut viața scriitoricescă, dar și artiști plastici, muzicieni – Mircea Tiberian, de pildă. Lumea îl considera un loc al boemei, deși nu era așa, ci mai degrabă o agora, de discuții foarte serioase. Eu nu țin minte să se fi discutat pe la mese futilități. Anecdotic sau hasidic, se vorbea despre cultură. Odată a apărut o fată, care nu era obișnuita grădinii, și-a cerut voie să se așeze la masa noastră. N-a spus nimic, a ascultat un oarecare timp, cu un pahar de apă în față. Bineînțeles cam pe toate mesele erau halbe de bere. Apoi a revenit zilnic, preț de vreo săptămână. Într-o zi a întrebat dacă poate să pună o întrebare. S-a făcut liniște. Era ceva nou. Mi-amintesc că eram cu Groșan, Gyuri Kazar, Ioan Buduca. Se discuta mult, pasional. Buduca era în perioada lui de ezoterism, preocupat de Steiner. Întreabă-ne, desigur, cu plăcere, a invitat-o Groșan, iar fata, pe care o considerasem până atunci un spion bizar, a spus ceva ce-avea să devină laitmotivul anecdotelor viitoare: *Ce părere aveți despre poporul ilir?* Groșan nu s-a pierdut cu firea - Hai, Buduca, răspunde tu că ești mai deștept! Și pe urmă discuția s-a întins mult. Fata n-a mai apărut după aceea. Erau momente de-astea ciudate, care lăsau în urmă o literatură întreagă.

Dar în Grădina Muzeului se făceau proiecte, se discuta despre cărți, era o emulație artistică reală.

„Blogger de cărți” – „Scriu despre ce-mi întoarce lumea pe dos”

Interviu cu Anca Zaharia

Ce este și ce face un „blogger de cărți? Există o denumire mai bine adusă din condei pentru această îndeletnicire.

Sunt un om care are o pasiune și care vorbește despre ce descoperă și-i place: se întâmplă să fie vorba despre cărți și să o fac în scris. *Blogărul* de cărți, așadar, este un (fel de) influencer pentru tocilari, cel care evaluează o carte pe baza unor criterii, deopotrivă obiective și subiective, și care le prezintă într-o formă scrisă atractivă pentru curiosul cititor.

Cum alegi cărțile pe care le prezinți? Le alegi tu pe ele sau ele pe tine?

Întotdeauna mă aleg ele pe mine. Am încercat, de câteva ori, să fac planuri și calendare pentru cărțile pe care urma să le citesc, nu a mers, n-am mai avut chef să scriu despre ele când calculasem eu că ar fi trebuit, nu pot funcționa așa. M-am lăsat și eu furată de ideea pe care o contestam anterior, cea cu realizarea de recenzii profund subiective, ignorând aproape complet încadrări și alte tehnicalități, așa că scriu despre ce-mi întoarce lumea pe dos zilele acestea.

Atunci când nu scrii despre cărțile altora, ești scriitoare tu însăți. Există vreo carte, dintre cele pe care le-ai recenzat, care să te fi făcut în mod deosebit invidioasă pe autorul ei? O carte pe care să-ți fi dorit s-o scrii tu?

Primele care-mi vin în minte, fără dubiu: „O viață măruntă” (Hanya Yanagihara), „Anii” și „Pasiunea simplă. Confesiunea adolescentei” (Annie Ernaux), „Iorgu” (Adrian Jicu), „Sezonul uraganelor” (Fernanda Melchor), toată poezia lui Bukowski, toată proza Ioanei Nicolae și a Laviniei Branișteș, toate cărțile Elenei Ferrante, „Outline” (trilogia de Rachel Cusk), „Constantin” (Iulian Bocai), „Fată, femeie, alta” (Bernardine Evaristo), „Apocalipsa” lui King, toate poemele Alexandrei Turcu și ale lui Vlad Drăgoi, „Zuleiha deschide ochii” (Guzel Iahina), mai tot de la Alice Munro, proza lui Mircea Cărtărescu și mă opresc aici ca să nu acaparez zeci de pagini. Aici e partea minunată a cititului pentru mine, în toată inspirația venită din admirația sinceră a muncii altora.

Tu de care parte ești: a celor care se tem de concurența roboților sau a celor convinși că „așa ceva nu există”?

Cred că e posibil ca inteligența artificială să „amenințe” meseriile creative, o face deja în multe domenii, dar parcă mai mult cred în noi, specia umană, și în capacitatea noastră de a ne adapta, de a crește continuu și de a depăși bariere pe care tot noi le-am inventat.

Ce „condiții” trebuie să întrunească o carte ca să o consideri demnă de recenzat pe blogul tău?

Rar de tot, să mă enerveze la culme. Însă de cele mai multe ori, scriu despre ce mi-a plăcut în mod deosebit, așa cum fac despre cărțile care „bifează” suspansul și/sau documentarea, ineditul ideii sau măcar al perspectivei, proporția în care se poate identifica cititorul cu vreunul dintre personaje, grija acordată obiectului în sine și produsului de către autor și echipa care a lucrat la carte, deschiderea față de nou ori diferit.

Fiindcă, din păcate, cărțile s-au scumpit cam multicel în ultimul timp, îmi permit să pun o întrebare prozaică: tu cum faci să ți le procuri pe toate? Au și editurile sau autorii o contribuție? Și, dacă da, cum faci să îți păstrezi libertatea de alegere?

Cărțile s-au scumpit îngrozitor și mă bucur că am făcut provizii în anii trecuți. Îmi cumpăr cea mai mare parte a cărților în continuare, dar există și unele edituri și chiar autori care-mi trimit uneori câte ceva nou, cadouri de care mă bucur și pe care mă asigur că și ei le consideră, de fiecare dată, exact așa: o metodă de atragere a atenției asupra faptului că au apărut cărțile respective, un gest frumos pentru mine și probabil de apreciere față de munca mea, dar în niciun caz obligația de a scrie ceva despre ele.

Integral în versiunea online

memorii

Daniela Luca

să trăiești o sâmbătă caniculară
un pumn de pământ ars peste care să torni
încet apă
să aduni câteva plante mici
să așezi totul cu grijă
într-un bol
un terariu ca un pântec sau
un fel de lăcaș al luminii celor pierduți
n-ai să poți numi
linia frântă dintre ei
cum nu poți numi nici lumea
în care vor răsări
cândva

Integral în versiunea online

Hazaika

Iulia Micu

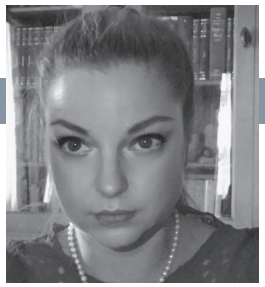

Afară era de ploaie. Aerul fierbea ca în cuctă. Ana se privi în oglindă. Rochia de culoarea pământului i se lipea de trup. Burta proeminentă se vedea bine. Cine să aibă treabă cu ea? Nu era clar că era gravidă? Ooo, și încă gravidă în luna a șasea când și de vrei, tot nu mai poți ascunde nimic. Făcu un pas spre ușa bucătăriei și trase din cuiul în care era agățat un șorț înflorat pe care și-l legă peste burtă. Acum chiar că nu arăta deloc ademenitor. „No, Anuță dragă, își zise cu un zâmbet, adio pălării, adio fuste cloș și rochii de nylon înflorat ca niște halate cu care făceai senzație pe străzile Bucureștiului, adio rochie neagră cu guler de dantelă!" Luă coșul pe braț și ieși în curte.

Farmacistul era în continuare pe scara camionului, însă de data asta se chinuia să își așeze pe cap o batistă albă și înnodată în patru colțuri pe care tocmai o înmuiase în găleata de lângă el cu apă rece de la fântână. Ridică privirea și îi zâmbi Anei cu același zâmbet strâmb pe care ea îl știa prea bine. Acum însă i se păru aproape un gest strengăresc. Îl salută distrată, clătinând din cap, apoi i se păru că el ar fi încercat chiar să îi facă cu mâna, dar puse repede capul în pământ și grăbi pasul spre poartă. Se gândi apoi la vârsta lui. Nu părea să fie cu mult mai bătrân decât ea, sau poate zâmbetul ăla îl făcea să pară mai tânăr? O clipă se rușină că îi trecuse prin minte așa ceva, și gândurile îi zburară repede spre casa lăsată la Alba, spre căsuța de la Valea Lungă. Dacă au bombardat-o? Dacă nu mai au unde să se întoarcă? Oare ce va găsi tatăl ei acolo? Numai de i-ar veni ideea să pună găinile în căruță și să le aducă, și câinele. Dar Nicu? Oare ce-o fi făcând el acolo, în Apuseni? Dacă Doamne-ferește pățește ceva și nu se mai întoarce? S-a mai întâmplat și cu alții... Ce să facă ea, femeie singură, fără serviciu, cu patru copii? Cum poate trăi fără el? Și ce minune că l-a întâlnit, cum l-a întâlnit, cât l-a așteptat, încă de când era copilă, dinainte să-l cunoască, cum se îndrăgostise de chipul din fotografia de almanah, cum găsise în seara aia, la Missy, fotografia din ziar cu Chaplin și Ana Pavlova și cum o luase ca pe un semn, cum l-a zărit chiar a doua zi, pentru prima oară, la Taica Lazăr, cum au chemat taxiul și a văzut că era chiar el, și de-acolo totul a decurs atât de firesc ca și cum s-ar fi știut de-o viață... Ce mare miracol mai e și viața asta, cum îți arată ea toate semnele, doar să le poți citi!

Pământul era încins. Aerul fierbea. După nici câțiva pași deja, hainele i se lipeau pe trupul toropit. Simțea cum picăturile reci de sudoare coborau lent pe șira spinării, pe coapse. Cu fiecare pas, i se părea că baticul se înfășura mai tare, prinzându-i tot mai mult capu-n strânsoare. Ar fi vrut să-l smulgă și să-l arunce cât colo, dar nu îndrăznea. Legătura șorțului o strângea și ea peste burta care-i îngreuna mersul. „Dacă Nicu ar fi aici, își zise, altfel ar sta lucrurile. Cu el toate lumea începe să capete sens. În plus, are acel ceva liniștitor..." Brusc, șirul gândurilor i-a fost întrerupt de o voce străină „Hazaika, idi siuda!" Anei i se ascuțiră brusc simțurile. Cuvintele îi sunau cunoscut în minte. Erau aceleași pe care le folosise și Ioana, vecina lor, când le povestise ce pățeau femeile cu soldații ruși. Până să se dezmeticească din spaimă, glasul se mai auzi încă o dată, ca prin vis: „Hazaaaikaa!" Ana refuză să ridice privirea din pământ și se grăbi să treacă mai departe.

Integral în versiunea online

Pe ultimul drum

Emilia Toma

Fata a intrat în casa plină de oameni. Nu-și dădea seama cine era toată lumea de-acolo, auzea voci șoptite, niște șoapte false, prefăcute, lăsându-ți senzația că nu era un motiv real pentru care să păstrezi liniștea, ci un nereușit gest de solemnitate. S-a strecurat printre toți oamenii ăia șoptitori, a trecut dintr-o cameră în alta și, când să intre în bucătărie, ceva din ultima cameră pe lângă care a trecut i-a atras atenția. Era o masă în mijloc, peste care se afla ceva ca un coșciug, da, un coșciug, s-a întors și vede clar că despre asta-i vorba. De aici șoaptele prefăcute. Să nu trezească mortul – aproape-i vine să râdă, dar se abține. Nu știe cine a murit, se uită cât mai discret, cu coada ochiului, spre sicriu. Așa, dintr-o parte cum e, nu prea-și poate da deloc seama. Pare un om gras, dar nici o idee despre cine-ar putea fi. Sau ce. Se-ndreaptă înapoi spre bucătărie și în sfârșit o întâlnește pe femeie. Se îmbrățișează strâns, fata o apreciază dintotdeauna, crede că și femeia ține la ea. Mai stau câteva secunde cu mâinile strânse, își zâmbesc mut, fata e bucuroasă de revedere, femeia arată mai îmbătrânită față de ultima dată când s-au văzut, a trecut ceva vreme, dar frumoasă, demnă, dacă n-ar cunoaște-o ar ghici doar după chip că poate fi blândă și poruncitoare în același timp, iertătoare și înțeleaptă.

– Dar cine-a murit? E porcu'? A murit porcu'? Femeia o ia pe fată deoparte să poată vorbi cât mai ferite de ceilalți. O privește cu înțelegere înainte de-a-i răspunde, n-are fata de unde ști, îi va spune ea.

– Nu, nu e porcu', e soțul meu. El a murit. Fata e surprinsă, nu-i vine să creadă, îl cunoscuse pe soțul femeii și nu arăta așa, era un bărbat normal, cumsecade, nu era ca ființa din coșciug. Și-i e și jenă că a făcut o gafă, dar femeia îi anticipează stânjeneala și vorbește iar înainte ca fata să poată spune ceva.

– Așa se întâmplă când mor bărbații. Se transformă.

– Și acum ce-o să se întâmple?

– Acum nu rămâne decât să așteptăm.

Fata nu a înțeles ce anume ar fi avut de așteptat și de jenă față de femeie nu a mai cerut nicio lămurire. I-a zâmbit femeii cu căldură, dând semne că vrea să plece, parcă voia să îmbrace în zâmbetul ei și un te las, o să vin în altă zi când o să fii mai liniștită, dar nu a mai spus nimic și-a dat să se strecoare din nou printre toți oamenii prezenți în casă, când, trecând prin dreptul camerei cu mortul a văzut iarăși cu coada ochiului că în sicriu nu mai era niciun om gras, iar în picioare, chiar lângă coșciug, stătea acum un bărbat tânăr, brunet, înalt și firav, cu un chip frumos încadrat de parul pieptănat în sus. Îi amintea de cineva pe care-l cunoscuse cândva, un bărbat pe care nu-l auzise niciodată vorbind urât sau făcând vreo remarcă nelalocul ei, misogină, ironică. Își amintește că-l admira pentru respectul de care dădea dovadă în orice interacțiune și considerația cu care o tratase în acele câteva ocazii când s-au întâlnit. S-a blocat în fața camerei neînțelegând. Unde era porcul? Adică omul, soțul, așa-zisul soț al femeii, unde?

Tot fără să aștepte întrebarea fetei, femeia a lămurit-o.

– El e, gata, așteptarea a luat sfârșit. Fata nu înțelegea, iar femeia a continuat. Așa se întâmplă. După ce moare, așteptăm. E soțul meu, a revenit.

După ce s-a trezit, fata și-a dat seama că visul nu era despre femeie și soțul ei, ci despre ea însăși și fostul ei bărbat. A înțeles că i s-a arătat în ce se transformă unii dintre ei după o despărțire și de ce să se ferească pe viitor. Și l-a iertat pentru cum s-a comportat după divorț. Și i-a dorit, cu sinceritate, să învie.

Frânturi din viața unui epileptic

Alexandra Ruscanu

Romanul lui Bogdan Munteanu, *Stai jos sau cazi* (Editura Nemira, colecția n'autor, 2022), aduce în prim-plan o temă prea puțin abordată în peisajul literar românesc, explorând spectrul larg al bolii și înfățișându-ne, într-o notă ușor umoristică, viața unui suferind de sindromul epileptic. În literatura actuală există, cu siguranță, carențe în ceea ce privește reprezentările serioase ale tulburărilor neurologice și ale modului de a „convieți" cu astfel de afecțiuni. Tema bolii a căpătat în ultimii ani o oarecare rezonanță în spațiul literaturii, înregistrând opere substanțiale (mă gândesc inevitabil la romanul Mioarei Grigore, *Cancerul, dragostea mea* ori, ceva mai recent, la *Jurnalul lui 66. Noaptea în care am ars*, o povestire cutremurătoare a uneia dintre victimele incendiului Colectiv, Alexandra Furnea). Inclusiv critica literară a arătat un interes deosebit (v. studiul *Boala ca metaforă* semnat de Susan Sontag ori, din spațiul românesc, *Corpuri, exiluri, terapii* de Emanuela Ilie ș.a.m.d.). Totuși, scrierile ce abordează variațiuni ale bolilor neuropsihice se află într-o stare incipientă.

Însă astfel de romane au la bază un filon foarte puternic autobiografic, ceea ce nu doar că le conferă textelor autenticitate și credibilitate, ci potențează deopotrivă capacitatea cititorilor de a privi textul printr-o cheie simpatetică. Aș putea afirma, fără rețineri, că romanele ce abordează diferite teme conexe bolii se edifică pe un schelet foarte bine definit și solid, care presupune atât înzestrări scriitoricești, cât și o muncă de documentare serioasă. Tocmai din acest motiv, am primit romanul lui Bogdan Munteanu cu foarte multă căldură, mai ales datorită faptului că această „zonă" a bolii pare ușor obscură pentru literatura noastră.

Miza romanului este, așadar, o incursiune în viața de zi cu zi a celui ce suferă de epilepsie, evidențiind concomitent greutățile suferindului generate de crizele sporadice (tratate de personaj cu umor și lejeritate), cât și relațiile cu cei din jurul său. *Stai jos sau cazi* nu este, de altminteri, un roman „medical", care să ne prezinte în termeni științifici/medicali repercusiunile epilepsiei. Bogdan Munteanu își propune, în fapt, să normalizeze dialogul despre boală și să ne ofere o lectură plăcută, lejeră, care să capteze frânturi din viața unui epileptic – ceea ce și reușește.

De-a lungul romanului, îl vedem pe personajul-protagonist interacționând cu diverse personaje care, într-un fel sau altul, sunt, la rândul lor, influențate de condiția lui Cipo: mama sa care privește întreaga situație cu deosebită fragilitate și ezitare („Am insistat de mai multe ori pe lângă Mază să-mi dea detalii despre cum a fost când n-am fost. Făceam jocul ăsta stupid ca să evit cuvântul criză. Pentru noi, criză înseamnă boală, tăcere, neputință."), iubita care întocmește un Excel cu episoadele epileptice pentru a facilita gestionarea crizelor, până la colegii de muncă ori vecinii care asistă de pe margine neputincioși și un șofer oarecare de taxi care ascultă pasiv istorisirile lui Ciprian. Există și un joc al perspectivelor narative, alături de jonglările dintre planul trecut și cel prezent, care accentuează apropierea de personajul Ciprian și cititor. Astfel, autorul sparge barierele dintre text și lector, și îl transpune pe cel ce citește în intimitatea personajelor.

Integral în versiunea online

Adio, Europa! Lectura ca progresie geometrică

Clara Mareș

De câteva zile mă întreb cum aș putea scrie relevant, convingător și original despre un roman de la al cărui debut editorial au trecut aproape trei decenii?! Încă nu știu răspunsul, deși, după mine, lectura romanului lui Ion D. Sîrbu, *Adio, Europa!* merită, căci e una dintre acele cărți care te învăluie în straturi succesive de revelații, hohote de râs, amărăciune și meditații.

Dar și pentru că e o carte grea despre o viață și mai grea, dintr-o epocă cumplită, iar o asemenea lectură ne face bine, cel puțin pentru a evalua dezastrul de care destinul ne-a ferit, născându-ne după prăbușirea comunismului. Dar poate cel mai puternic argument, unul care mă uimește profund, este maniera în care ficțiunea poate fi despre istoria adevărată, despre traumele oamenilor reali, despre consecințele crimelor, abuzurilor și sălbăticiilor de toate felurile pe care bunicii și părinții noștri au trebuit să le traverseze.

Ca orice cititor împătimit, am evaluat mereu în lecturile mele cantitatea de adevăr, de semnificație și suport moral pe care o operă le-a conservat/creat și mi le oferă. Dar apreciez maxim și curiozitatea, nedumerirea, neliniștea pe care un text mi le transmite, căci astfel devin parte din el, ader sau combat, trăiesc plenar în imaginația altcuiva, dar cu ce mi-am adus de acasă în materie de cultură, sensibilitate.

În cazul lui Ion D. Sîrbu și al său *Adio, Europa!* care a cunoscut cea de-a patra ediție anul acesta (ed. Măiastra, Târgu Jiu), răspunsul la întrebarea din primul paragraf atinge multe dintre aceste direcții. Cei 15 ani pe care i-am petrecut deja în umbra acestui scriitor au explicația fascinației exercitate de tăria de caracter, cultura, bunătatea, luciditatea care l-au caracterizat pe Gary, cum îi spuneau prietenii.

Trăind într-o lume a arhivelor, mai ales a celor secrete în care demisiile morale sunt frecvente, dârzenia neclintită a acestui om în fața oricăror tentații sau chinuri are semnificația punctului lui Arhimede. Oare n-am putea reorganiza lumea întreagă comunistă după aceste puncte de sprijin pe care le-au reprezentat oamenii demni, curajoși, verticali?! Cum ar fi arătat societatea românească postbelică dacă asemenea insule nu ar fi fost eliminate, strivite, pervertite?! Nu vom ști niciodată. Dar putem afla despre ei, despre viețile lor, le putem citi cărțile, aducându-se tributul de recunoștință pentru cohortele de suferințe îndurate de ei.

Aflat la Gherla, Sîrbu își provoacă colegii de celulă să-și aleagă epitafurile sub care și-ar dormi somnul de veci. Și-l alege premonitoriu pe al său: „Trecătorule, nu mă judeca după cele făcute, ci după cele ce le-am refuzat a le face!". Căci viața unui intelectual de caracter în comunism asta a însemnat, un lung șir de refuzuri cu costul aferent, evident: refuzul compromiterii lui Blaga în scris = excluderea din învățământul superior, refuzul denunțării lui Doinaș = un an de detenție, refuzul colaborării cu Securitatea = alți șapte ani de detenție, și tot așa o viață întreagă. Ultima lui meditație la un asemenea refuz, de data aceasta de a participa la un volum omagial dedicat lui Ceaușescu, este concluzivă: „mor împăcat, nu l-am aplaudat niciodată!".

Nu am încetat să-l citesc, să-l aprofundez, să-l descopăr pe Ion D. Sîrbu. Cu timpul, am realizat și că cititorii lui Ion D. Sîrbu sunt de un anumit tip, vorbim natural o limbă doar a noastră, ne unesc aceleași principii, ne punem întrebări, prețuim inteligența, umorul și bunătatea, avem limba ascuțită, dar fără răutate. Admiratorii omului și scriitorului Ion D. Sîrbu alcătuim un cerc aparte.

Integral în versiunea online

Cât de frumos poate fi un oraș iubit?

Sorin Iagăru-Dina

Pentru foarte mulți, Ploieștiul este un oraș prin care *se trece*. Un oraș ca o gară. Sau ca o poartă. Nu *merg* la Ploiești, ci *trec* prin Ploiești. Primele mele amintiri cu Ploieștiul sunt aproximativ din același registru. L-am descoperit fulgurant, tangențial din trenul București-Iași, în 2006. De atunci, acest oraș, nod feroviar, verigă și punte, mai mereu bornă, rareori destinație, a rămas în memoria mea ca o poartă spre Răsărit. Faptul că era, după București, prima stație din drumul spre Moldova, mă stimula să îl privesc ca pe un oraș al dimineții și al luminii, răsăritean în raport cu Piteștiul natal din care plecam în călătoriile mele (nu e calitatea de a fi estic sau vestic relativă, mereu definită în raport cu alteritatea?). De la Ploiești începeau câmpia și podgoriile, apoi dealurile Buzăului, cu Istrița din care porneau undele radio pentru frecvențele comune de mare putere Ploiești-Buzău. A mai durat până să aflu că existau și alte frecvențe comune, literare, circumscrise unei temperaturi spirituale specifice a regiunii pe care Nichita Stănescu o semnala într-unul dintre eseurile sale pline de poezie din *Cartea de recitire*: „Să nu uităm, afirmă poetul-eseist cu patosul pe care i l-a dat

întotdeauna puternica sa disponibilitate de a admira, că de-aici, din această regiune purtătoare a unui spirit aparte, a «râsul-plânsului», s-au ridicat mai târziu spirite profund originale cum este acela al lui Caragiale, al lui Urmuz din apropiatul Buzău, sau mai târziu al lui Geo Bogza."

Nichita Stănescu a insistat, în reflecțiile despre Ploiești, asupra vecinătății cu Transilvania, cu munții: „Întinzi brațul și la Brașov ajungi. La Brașov, sus, pe muntele cu brazi, de stă cetățeanul duminical, de se uită jos la vale, se zărește Ploieștiul risipit printre oi care ne dau lână (...)" (*Timp ploieștean*). În reprezentările mele fanteziste, de la treisprezece-paisprezece ani, „ieșirea" prin Ploiești Vest spre Transilvania era mai neguroasă, mai gri, loc periferic având ceva din monotonia duminicală a depourilor și gărilor pustii, cealaltă față a lui Ianus, cum aveam să o numesc mai târziu. De atunci cred că încolțise în mintea mea convingerea că fiecare oraș are zonele lui de umbră și lumină, locuri bune și locuri rele. Dar Ploieștiul era mai mult decât atât. Nu era polaritate, confruntare de termeni binari, ci un ghem de posibilități, de perspective, un spațiu plurivoc, un turbion, un loc centrifug. Nu erau două gări, cum crezusem eu la începuturi, ci șapte. E adevărat că numai în Vest și Sud opresc trenuri astăzi, dar când afli despre un oraș că are șapte gări, începi să înțelegi că starea lui definitorie este mișcarea, neașezarea, călătoria.

Ploieștiul nu e însă numai mișcare în spațiu, geografic vorbind, ci mai ales tensiune a contrastelor, mobilitate a spiritului, surpriză, spectacol de nuanțe, de game, de arpegii. Ploieștiul mi se pare azi, recitindu-i pe Caragiale, Geo Bogza și Nichita Stănescu, un oraș-orchestră, ca să reiau o formulă celebră cu care era descris Arghezi. Dinamic, imprevizibil, spectaculos. Acum prozaic, peste un moment plin de poezie. Aici gri, șters și sufocant, la câțiva pași diafan, luminos și amplu ca serile dinaintea solstițiului de vară. Jocul acesta al contrastelor e bine ilustrat în scrisul autorilor ploieșteni.

Integral în versiunea online

O întrebare pentru Allex Trușcă: **Cum stai cu imaginația?**

Întotdeauna am avut imaginație bogată. La serviciu, uneori în timpul ședințelor scot din context o replică a unui interlocutor și o duc într-o lume imaginară, o desfac în sensuri și apoi compun o scenă în jurul ei. Când sunt cu picioarele pe pământ, devin ironic atunci când mi se pare că unii aleg să se învârtă în cerc. Țin minte că la o prezentare cineva ne arăta mai multe documente excel, cu tot felul de date, mă pierdusem și eu și colegii în ele, ședința se prelungea, iar eu atunci m-am trezit să parafrazez o replică din „Stăpânul Inelelor", de ce să nu facem un fișier *master*, care să le conțină pe celălalte, *one to rule them all?* Din păcate, n-au priceput ironia, au fost de acord și ne-au mai ținut încă jumătate de oră să discutăm cum să arate noul fișier.

Măgarul meu n-a avut coadă de mic!

Mihai Cernătescu

Se spune că a fost odată un oraș tare zbuciumat. Mereu în acel oraș se întâmpla vreun scandal, vreo ceartă, de se dusese vestea. Nimeni nu îndrăznea să vină să viziteze acel oraș. Într-o zi, lui Nastratin Hogea i-a venit pofta să meargă să vadă acest oraș și și-a spus: Vreau să merg să văd acest oraș de gâlceavă, să văd de ce i s-a dus vestea.

S-a pregătit și a pornit la drum. Când s-a apropiat de acel oraș, a văzut un bărbat ce încerca să ridice un măgar căzut la pământ sub greutatea poverii. Dar oricât se chinuia să ridice măgarul, nu reușea. Când l-a văzut pe Nastratin Hogea, i-a cerut ajutorul și i-a spus: Mi-a căzut măgarul cu povară cu tot și nu pot să-l ridic în picioare. Ajută-mă.

Nastratin Hogea s-a apropiat, a apucat bine măgarul de coadă și a tras cu putere, să-l ridice de la pământ. Coada măgarului s-a rupt din rădăcină și i-a rămas lui Nastratin în mână. Stăpânul măgarului i-a smuls cu ură coada și a dat să pună mâna pe Nastratin, dar degeaba, a rupt-o la fugă. Omul după el. În plină fugă, Nastratin a văzut un cal scăpat care gonea pe câmp, iar stăpânul lui alerga după el să-l prindă. Bărbatul i-a strigat lui Nastratin să-i taie calea calului și să-l oprească din goană. Hogea a ridicat o piatră de pe pământ și a aruncat-o spre cal, să-l oprească din fugă. Dar ghinion, piatra l-a lovit pe cal drept în ochi și a rămas chior de un ochi. Stăpânul calului, văzând asta, s-a luat și el după Nastratin să pună mâna pe el. Simțind că obosește, Nastratin Hogea s-a îndreptat spre cea mai apropiată casă și a izbit puternic cu piciorul poarta închisă s-o deschidă, să caute acolo adăpost și scăpare de cei doi bărbați care-l urmăreau. Întâmplarea a făcut ca în spatele porții să se afle o femeie însărcinată care, lovită în burtă de poartă, a pierdut copilul. Bărbatul femeii a dat și el fuga, laolaltă cu stăpânii măgarului și calului, să pună mâna pe Nastratin. Înconjurat de cei trei, Nastratin s-a urcat pe prima casă care i-a ieșit în cale, dar degeaba, cei trei erau tot pe urmele lui și dădeau să urce și ei pe acoperiș. Hogea s-a uitat atunci după ceva moale să poată sări acolo de pe acoperiș și a văzut o grămadă de așternuturi chiar la umbra casei. Fără să mai stea pe gânduri și să se întrebe ce o fi înfășurat în acele așternuturi, a sărit de pe casă. Între așternuturi stătea înfășurat, bolnav de câteva zile, tatăl omului care locuia acolo, iar Hogea a sărit pe el și l-a omorât. Văzându-și tatăl omorât, omul a sărit la Nastratin, iar apoi, împreună cu ceilalți trei, au reușit să pună mâna pe el. L-au luat pe sus și l-au dus la cadiu* să le facă dreptate. Văzând în ce situație gravă ajunsese, Nastratin l-a tras pe cadiu mai la o parte, i-a îndesat în buzunar câțiva bani de aur și i-a spus: Salvează-mă de oamenii ăștia care nu-mi dau pace.

Cadiul i-a chemat pe toți în sala cea mare, la judecată și le-a strigat: Să spună primul.

Era fiul bolnavului omorât de Nastratin când sărise de pe acoperiș. Cadiul l-a întrebat: Ce ai de spus?

Integral în versiunea online

Poveste spusă de Beidboland Aghajari, din provincia Khuzestan, în ianuarie 1972. Culeasă de Seyed Abolghasem Anjavi Shirazi. Tradusă din limba persană de Mihai Cernătescu.

* Judecător musulman.

Despre un altfel de... spectacol

Andrei Bulboacă

Prima mea întâlnire cu teatrul lui Marius Von Mayenburg a fost la Sibiu, când am văzut piesa *Martiri* în regia lui Radu Nica, produs la Teatrul German. Nu pot să spun că am fost impresionat de montare, însă mi-am dat seama atunci că Mayenburg nu scrie teatru pentru toată lumea. Pot fi destul de greu de înțeles dinamicile dintre personaje, mesajele pe care le transmite, și mai ales felul în care o face. De aceea, cred că este o provocare pentru regizori să se apuce să monteze textele sale, fiind, de altfel, la fel de complicat de jucat și pentru actori. Au trecut ceva ani și m-am reîntâlnit cu dramaturgul, într-o montare aș spune curajoasă, realizată de către regizorul Ștefan Iordănescu. Este vorba de noua premieră de la TNB, din Sala Atelier, a spectacolului *Perplex*, tradus în limba română de către Elise Wilk. Recunosc, după primele treizeci de minute, m-am plictisit teribil, nu înțelegeam ce se întâmplă, unde vrea să ajungă

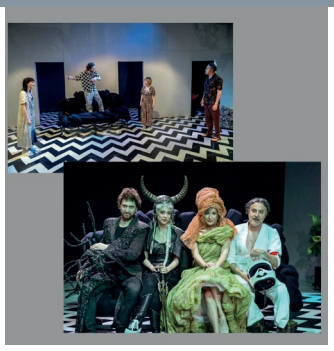

conflictul scenic, care ce personaj este, cine e real și cine nu. Surprinzător, nu a avut nimeni din sală tendința de a o părăsi, deși spectacolul cu siguranță nu este pentru toată lumea. Însă, după ce intri în convenție, după ce faci câteva conexiuni, îți dai seama cam unde să plasezi ceea ce vezi pe scenă, și undeva începe să aibă sens. După ce ai trecut de primele 30-40 de minute ale piesei, garantat vei rămâne țintuit pe scaun, ca să vezi ce se întâmplă și cum va evolua dinamica dintre cele două cupluri de pe scenă, mai exact dintre Medeea (Medeea Marinescu) și Giani (Gavril Pătru), dar și cel dintre Alice (Alexandra Sălceanu) și Pit (Petre Ancuța).

Trebuie menționat de la început că spectacolul are numeroase trimiteri atât teatrale, cât și filosofice, poate cea mai pregnantă fiind la creația lui Pirandello, *Șase personaje în căutarea unui autor*. Veți mai regăsi trimiteri și la teatrul absurdului, în principiu la Samuel Beckett cu *Așteptându-l pe Godot* sau chiar și la *Sfârșit de Partidă*. E un spectacol incomod, ce scoate spectatorul din zona de confort, provocându-i o permanentă nevoie de răspunsuri. Pentru că, în fond, *Perplex* este un spectacol ce naște multe întrebări, dar oferă mult prea puține răspunsuri. Suspansul se creează secvență cu secvență, începând chiar cu momentul în care Medeea și Giani intră în apartamentul lor, întorcându-se din vacanță. Dar oare este apartamentul lor? Oare acasă este chiar acasă? Oare Alice și Pit, cuplul vecin cu care ei tot intră în contact, făcând schimb de personaje, nu este de fapt o proiecție a lor? Nu este totul doar o imaginație? Un mare bravo pentru Dorothea Iordănescu, scenografa spectacolului, care a reușit să creeze un decor incomod, cu mici elemente de mister, în același timp deranjant, dar surprinzător de plăcut. Decorul este fix traducerea piesei: te enervează, te supără, dar îți place, are anumite elemente ce te țin acolo. În scenă apare o cutie misterioasă, cei care am văzut spectacolul știm ce e în ea, dar nu vom dezvălui mai mult. Apare și o plantă carnivoră, care ce să vezi, nu era acolo când așa-zisul cuplu a plecat în vacanță. Apare și o canapea atât de alambicat construită, încât în momentul când te așezi în ea, parcă ar dori să te înghită, să îți dizolve trupul în ea. La fel și costumele care sunt uneori obraznice, vulgare, dar care de fapt subliniază fragilitatea și absurdul lumii în care ne petrecem viața de zi cu zi, și în care nu mai știm ce este cu adevărat realitate și ce este ficțiune.

Integral în versiunea online

Anda Călugăreanu, între amintirile copilăriei și patrimoniul muzeal donat de familie

Cristina Păiușan-Nuică

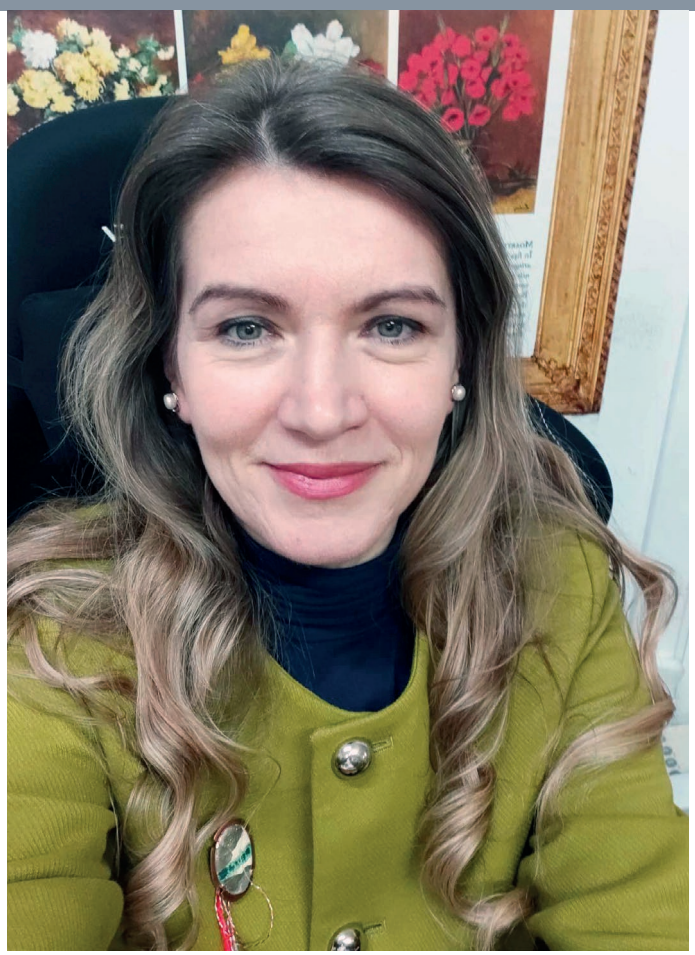

Înainte de prima întâlnire cu domnul Alecsandru Medeleanu, soțul Andei Călugăreanu începând din 1988 și până la dispariția acesteia, am încercat să mi-o reamintesc, rememorând amintirile mele despre artistă. O asociam melodiei „O portocală" (aparțin generației de copii care vedeau portocalele o dată de an, aduse de Moș Gerilă), vocii broscuței Oache, care mi-a înveselit copilăria, alături de Scăpărici, Omide și Maria Mirabela, personaje din filmele *Maria Mirabela* și *Maria și Mirabela în Tranzistoria*. Dar îmi aminteam și de duetele cu Toma Caragiu, redifuzate în mod repetat de TVR în copilărie, duete fascinante pentru un copil de școală primară. O prezență tonică și o voce caldă, inconfundabilă, un zâmbet larg și ochi sclipitori.

Primul pas – prezentarea

Povestea începe la 24 octombrie 1946, când la București, în raionul Grivița Roșie, se năștea Anca Miranda Călugăreanu. A urmat Școala Medie „Dimitrie Cantemir" din București, unde și-a susținut examenul de maturitate în anul 1964.

A fost o copilă pasionată de teatru și de muzică, a jucat în trupa școlii. Dintre documentele colecției, mi-a atras atenția un program din anul 1958 – Anca Călugăreanu, elevă în clasa a V-a B la Școala Medie 11 „Dimitrie Cantemir", un copil de 12 ani, juca la Teatrul Național, în sala „Studio", în spectacolul „Tinerețe în freamăt. Feerie muzicală în 16 tablouri", text și muzică de profesor Filip Davidsohn.

Pasul doi – cariera artistică

Și-a schimbat numele din Anca în Anda pentru a evita cacofonia cu numele Călugăreanu. Și-a dorit o carieră și a participat la concursurile de talente ale anilor ,60, cântând melodii la modă din repertoriile lui Charles Aznavour și Salvatoare Adamo. A fost rapid remarcată de Cornel Fugaru, iar compozitorul a cooptat-o în trupa „Sincron", cu care a cântat în anii 1965-1966. A participat la concursuri de angajare, reușind să devină, pentru o scurtă perioadă, solistă la unul dintre ansamblurile artistice ale armatei.

Pasul trei – teatrul

Teatrul a fost marea pasiune a Andei Călugăreanu și o mare tristețe, totodată. După mai multe încercări ratate, a fost admisă și a urmat Institutul de Artă Teatrală și Cinematografie atunci când era deja un artist consacrat. Conform diplomei seria D. nr. 11011/1988, în iunie 1987 a absolvit facultatea cu nota 10, specializarea Actorie, la clasa profesorului Mihai Mălaimare. Spectacolul de absolvire, jucat în stagiunea 1986-1987, a fost „Baba Hârca" de Matei Millo, o comedie muzicală cu Anda Călugăreanu în rolul vrăjitoarei care dă numele spectacolului.

Pasul patru – viața personală

A fost căsătorită cu actorul Dan Tufaru, partener de scenă și, pentru câțiva ani, de viață. Au avut o fiică, Ioana Tufaru, născută în 1977. La 18 aprilie 1988, s-a recăsătorit cu economistul Alecsandru Medeleanu, păstrătorul și donatorul bunurilor devenite Colecția „Anda Călugăreanu" de la Muzeul Național de Istorie a României. După o suferință de câteva luni, s-a stins la 15 august 1992, la doar 46 de ani, cu mult înainte de a fi epuizat ceea ce avea de oferit artei și publicului.

Pasul cinci – microexpoziția

Păstrate timp de trei decenii de către domnul Alecsandru Medeleanu, documentele Andei Călugăreanu – diplomele, afișe ale spectacolelor, fotografii – au umplut golurile din biografia acesteia, dar și câteva din istoria mișcării artistice din anii comunismului. Multe au rămas. Mi-aș fi dorit ca documentele să spună mai multe despre relaționarea cu cenzura, despre reacțiile cenzurii în fața unor texte sau chiar cele legate de ținutele purtate în spectacolele de televiziune. Mărturii există, documentele sunt puține.

Integral în versiunea online

Bookfest 2023: topul celor mai vândute cărți la editura Litera

Ficțiunea OPTm

Pentru Editura Litera finalul lunii mai a adus revederea cititorilor la Salonul Internațional de Carte Bookfest 2023. Editura și-a așteptat cititorii cu cele mai valoroase și premiate volume ale anului 2023 din literatura lumii, cărți și colecții de excepție, reduceri de până la 50%, cadouri la achiziții de carte Litera și un program de evenimente sonor.

Grație celor mai frumoase noutăți editoriale, reducerilor și cadourilor oferite la achiziții de carte Litera, dar și efortului editorial constant de a publica în regim de sincronicitate opere importante ale literaturii lumii, cititorii de toate vârstele și-au ales cărți din toate genurile, potrivit exigențelor lor.

Iată topul celor mai vândute cărți la standul editurii Litera, Bookfest 2023:

TOPUL LITERA FICȚIUNE

1. *Viața ca un râu*, de Shelly Read
2. *Către paradis*, de Hanya Yanagihara
3. *Doctorul cel bun*, de Damon Galgut
4. *Malnata*, de Beatrice Salvioni
5. *Epoca viciului*, de Deepti Kapoor
6. *Depravatul din Gorgani. Alte 52 de ciudățenii*, de Doina Ruști
7. *Măsura vieții*, de Nikki Erlick
8. *Țara zăpezilor*, de Sebastian Faulks
9. *Pădurea arde sub pașii noștri*, de Jens Liljestrand
10. *Până nu se șterg amintirile*, de Toshikazu Kawaguchi

TOPUL LITERA NON-FICȚIUNE

1. *Nu mă poți răni*, de David Goggins
2. *Influența socială*, de Zoe Chance
3. *8 reguli ale iubirii*, de Jay Shetty
4. *Moștenirea emoțională*, de Galit Atlas
5. *Mai aproape de iubire*, de Vex King

TOP BIBLIOTECA DE PROZĂ CONTEMPORANĂ

1. *Diavolul din Freisetzburg*, de Roxana Ruscior
2. *Neuroleptic*, de Dorian Dron
3. *Hoțul în curtea miracolelor*, de Adrian Majuru
4. *Nașterea eroului*, de Andrei Ungureanu
5. *a.normal*, de Andrei Velea

TOP LITERA BOOKTOK

1. *Icebreaker*, de Hannah Grace
2. *Iubirea ca la carte*, de Emily Henry
3. *Regina Charlotte*, de Julia Quinn
4. *Taina rozelor*, de K.F. Breene
5. *Cu dragostea în minte*, de Ali Hazelwood

TOP LITERA CARTE PENTRU COPII

1. *Atlasul aventurilor. Dinozaurii*
2. *Enciclopedia lumii în numere*
3. *Cutie Cronicile Rosewood*, de Connie Glynn
4. *Supersimplu. Matematica. Ghid practic de studiu pentru școală și acasă*
5. *Seria: Prima mea carte de activități Montessori*

Revista aparține Asociației Creatorilor de Ficțiune (ACF)

https://asociatia-creatorilor-de-fictiune.ro

Bulevardul Bălcescu, nr. 7, ap. 3 București.

Producție: editura LITERA
Distribuție: Librariile Cărturești

© Ficțiunea OPTm

REDACȚIA

Editor-șef: Cristina BOGDAN.

REDACTORI:

Cătălin D. CONSTANTIN, Doina RUȘTI, Radu ALDULESCU, Ileana MARIN, Emanuela ILIE, Catrinel POPA, Enrique NOGUERAS, Roberto MERLO, Sebastián TEILLIER, Adriana TITIENI IRIMESCU, Ciprian HANDRU, Bianca ZBARCEA, Codruț RADU.

https://fictiunea.ro
e-mail: contact@fictiunea.ro

PREȚ: 8 lei

ISSN 2821 – 7985
ISSN-L 2821 – 7985